

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PhDr. Ľubica Ďurechová

Dokonalé osvojenie učiva v dejepise

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PhDr. Lubica Ďurechová

Kontakt na autora: Pracovisko: Gymnázium, Konštantínova 2, 080 01 Prešov,
luba62@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Dokonalé osvojenie učiva v dejepise

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Matúš Bañas, Mgr.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

system dokonalého osvojenia učiva, vedomosti, zručnosti, čas,

Anotácia

Práca sa zaoberá problematikou dokonalého osvojenia učiva v predmete dejepis na gymnáziu v tematickom celku 1. svetová vojna, ktorého výstupom sú diagnostické testy. Výsledky sú porovnávané s výsledkami vedomostných testov žiakov, ktorí boli vzdelávaní tradičnou formou vyučovania.

OBSAH

Úvod

1 NIEKTORÉ KONCEPCIE VYUČOVACIEHO PROCESU	strana
1.1 Vymedzenie pojmov	strana
1.2 Tvorivo-humanistická koncepcia	strana
1.3 Kooperatívne vyučovanie	strana
1.4 Problémové vyučovanie	strana
1.5 Projektové vyučovanie	strana
1.6 Elektronické vyučovanie	strana
1.7 Dokonalé osvojenia učiva	strana
2 DOKONALÉ OSVOJENIE UČIVA	strana
2.1 Vymedzenie pojmu	strana
2.2 Vznik a východiská koncepcie	strana
2.3 Podstata dokonalého osvojenia učiva	strana
2.4 Realizácia dokonalého osvojenia učiva v edukácii	strana
2.5 Hodnotenie v dokonalom osvojení učiva	strana
2.6 Výsledky overovania koncepcie dokonalého osvojenia učiva	strana
3 APLIKÁCIA DOKONALÉHO OSVOJENIA UČIVA V DEJEPISA.....	strana
3.1 Predmet skúmania	strana
3.2 Vyučovacie postupy, metódy a formy	strana
3.3 Prettest	strana
3.4 Analýza vyučovacích hodín v experimentálnej triede	strana
3.4.1 Vyučovacia hodina 1	strana
3.4.2 Vyučovacia hodina 2	strana
3.4.3 Vyučovacia hodina 3	strana
3.4.4 Vyučovacia hodina 4	strana
3.4.5 Postupy pri ďalších vyučovacích hodinách	strana
3.6 Korektívne vyučovanie	strana
3.7 Vyhodnotenie overovanej koncepcie	strana
Záver	strana
Zoznam bibliografických zdrojov	strana

Zoznam obrazových zdrojov	strana
Zoznam príloh	strana
Príloha – 1	strana
Príloha – 2	strana

ÚVOD

Ako učitelia prichádzame do styku so školským vzdelávaním a uvedomujeme si, že tento proces je závislý od množstva faktorov, ktoré do tohto procesu vstupujú. V svojej práci osvedčená pedagogická skúsenosť sa zaoberám tým, aký má vplyv dokonalé osvojenie učiva na výsledky vyučovacieho procesu, konkrétne na vedomosti a zručnosti žiakov v predmete dejepis na gymnáziu.

V práci sa venujem koncepcii dokonalého osvojenia učiva, pretože ma zaujala táto koncepcia hlavne tým, že osvojenie učiva predstavuje 80% - 90% predpísaného učiva.

Donedávna prevládalo v našich školách tradičné vyučovanie, ktorého hlavnou úlohou bolo odovzdávať informácie žiakom v hotovej, ucelenej podobe.

V súčasnosti takéto vyučovanie nevyhovuje požiadavkám modernej doby. V tomto storočí pribúda množstvo informácií, ktoré sa menia, aby sme dali priestor žiakom na rozvíjanie schopností a zručností, musíme využívať moderné a inovačné koncepcie.

V prvej kapitole sa venujem niektorým koncepciám vyučovacieho procesu. V tejto časti opisujem hlavne koncepciu dokonalého osvojenia učiva.

Druhá kapitola je zameraná na vysvetlenie pojmu dokonalého osvojenia učiva, jeho podstata, vznik, východiská tejto koncepcie, jej realizácia, hodnotenie a výsledky v edukácií.

Tretia kapitola predkladá konkrétne ukážky modelových hodín, ich vyučovacie postupy, metódy a formy.

Práca obsahuje prílohy, v ktorej sa nachádzajú Power pointová prezentácia a 14 bodov prezidenta USA Wilsona.

1 NIEKTORÉ KONCEPCIE VYUČOVACIEHO PROCESU

1.1 Vymedzenie pojmu

Pojem didaktická koncepcia vyučovania ešte ani dnes nie je ujasnená. To čo niektorí autori definujú ako koncepciu vyučovania, iní zase ako komplexnú vyučovaciu metódu alebo organizačnú formu vyučovania.

Podľa I. Tureka (1997, s. 135) je koncepcia vyučovacieho procesu širší pojem ako pojem metóda vyučovacieho procesu. Zahŕňa v sebe systematické používanie viacerých metód vyučovacieho procesu a rieši aj problematiku jeho niektorých ďalších činiteľov, napr. podmienok vyučovacieho procesu, jeho cieľov, výberu učiva, didaktických zásad, organizačných foriem a materiálnych prostriedkov.

E. Petlák (2004, s. 225) pojem koncepcia vyučovania chápe ako isté poňatie vyučovania, ktoré má svoje teoretické východiská a zdôvodnenie, svoj systém, v praxi sa realizuje v obsahovej a procesuálnej stránke.

J. Průcha (2002, s. 136) špecifikuje dokonalé osvojenie učiva ako humanistickú psychodidaktickú koncepciu, pretože je tu zrejmé prepojenie poznatkov z didaktiky a psychológie, kedy je vzdelávací proces vysvetľovaný nielen z obsahového hľadiska, ale aj procesuálneho.

Medzi moderné koncepcie vyučovacieho procesu patria napr. tvorivo-humanistická koncepcia, kooperatívne vyučovanie, problémové vyučovanie, projektové vyučovanie, systém dokonalého osvojenia učiva (mastery learning), globálna výchova, konštruktivizmus, autentické vyučovanie, modulárno-kreditový systém výučby, otvorené, dištančné a pružné vzdelávanie, elektronické vzdelávanie (e-learning) a mozgovo-kompatibilné učenie (brain-based learning).

Ďalej opisujeme stručne len niektoré koncepcie, ktoré sa v súčasnosti môžu využívať na stredných školách v Slovenskej republike.

1.2 Tvorivo – humanistická koncepcia (THV)

Tvorcami THV sú Miron Zelina a Milota Zelinová. V strede záujmu tvorivo – humanistického vyučovania je dieťa, žiak, študent, vzdelávajúci sa. Sleduje sa najmä rozvoj osobnosti na humanistických princípoch. Už v názve tejto koncepcie sú zahrnuté jej dva kľúčové pojmy: tvorivosť a humanizácia. Tvorivosť v modeli THV reprezentuje kognitívny rozmer, rozvíja rozmer osobnosti, humanizácia nonkognitívny rozmer rozvíja osobnosti. Obe tieto dimenzie THV sa navzájom dopĺňajú a podmieňujú. Nemožno rozvíjať tvorivosť žiakov bez vytvorenia atmosféry úplnej dôvery ...t.j. humanizácie vyučovania. Cieľom THV je, aby sa tvorivosť stala zmyslom života každého človeka, aby tvorivosť bola prostriedkom, pomocou ktorého človek dosahuje svoju sebaaktualizáciu. V THV ide o to, aby sa na vyučovaní žiak nielen naučil, ale aby vyučovanie bolo spojené s humánnymi aspektmi, aby sa odbúraval stres, boli dobré vzťahy.

1.3 Kooperatívne vyučovanie

Podstata kooperatívneho vyučovania spočíva v tom, že žiaci v triede pracujú na vyučovaní v malých skupinách – riešia úlohy, osvojujú si vedomosti, vykonávajú rozličné praktické činnosti v atmosfére rovnoprávnosti a spolupráce. Hodnotenia žiaka závisí od výkonu skupiny, ktorej je členom.

Podľa A. Petrasovej (2003, s. 12) je kooperatívne vyučovanie koncepcia vyučovania, ktorá umožňuje vziať žiakov do spoločného premýšľania, spoločnej myšlienkového tvorby a spoločnej kognitívnej aktivity. Kooperácia je spolupráca na spoločnom diele, na spoločnom projekte, na spoločnej úlohe. Individuálna variabilita detí, podieľajúca sa na riešení úloh, spôsobuje možnosť vstupu viacerých variantov pohľadu na jednu vec, čím otvára nutnosť vedenia dialógu, argumentovania, premýšľania. Tento typ vyučovania je prínosom zvyšovania takých osobnostných kvalít dieťaťa, ako sú schopnosť spolupráce, pocit spolupatričnosti, zmysel pre toleranciu a iné. Potláča nadmerné využívanie prvkov súťaživosti vo vyučovaní a zvyrazňovanie súperenia na úkor spolupráce.

Kooperatívne vyučovanie kladie nové požiadavky na riadiacu činnosť učiteľa. Úskaliami a nebezpečenstvami pri kooperatívnom vyučovaní: možnosť anonymity, skrývanie výkonu slabého žiaka, neekonomické využívanie vyučovacieho času, ochudobňuje žiakov o zážitky osobného úspechu.

1.4 Problémové vyučovanie

E. Petlák uvádza (2004, s. 259) najvýstižnejšiu definíciu I. Tureka, ktorá hovorí: „Problémové vyučovanie je činnosť učiteľa, ktorá sa prejavuje v zabezpečení podmienok problémového učenia sa žiakov, a to prostredníctvom nastolovania systému problémových situácií a riadenia procesu riešenia problémov žiakmi. Problémové učenie je činnosť žiakov zameraná na osvojenie si vedomostí a spôsobov činnosti prostredníctvom analýzy problémových situácií, formulovania problémov a ich riešenia vytýčených hypotéz a ich verifikácie.“

Na rozdiel od tradičného vyučovania, keď učiteľ odovzdáva žiakom hotové poznatky (vysvetľuje nové učivo, dokazuje správnosť poučiek), pri problémovom vyučovaní učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred žiakov úlohy, ktoré obsahujú pre nich neznáme vedomosti a spôsoby činností, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri ktorých si žiaci osvojujú nové vedomosti, zručnosti a rozvíjajú svoje schopnosti. Pojem problémového vyučovania zahŕňa viacej vyučovacích postupov a stratégií, ako sú heuristické vyučovanie, tvorivé vyučovanie, učenie objavovaním...Pri problémovom vyučovaní učiteľ nesprostredkúva žiakom poznatky v hotovej podobe, ale stavia pred žiakov úlohy, ktoré obsahujú pre nich neznáme vedomosti a spôsoby činnosti, motivuje ich, usmerňuje hľadanie spôsobov a prostriedkov riešenia úloh, pri hľadaní ktorých si žiaci osvojujú nové vedomosti a zručnosti a súčasne rozvíjajú svoje schopnosti. Myslenie vzniká v problémovej situácii. Okrem protirečenia t.j. neznámeho, problémová situácia obsahuje motivačnú a predmetovo-obsahovú situáciu (Turek, 2010).

1.5 Projektové vyučovanie

Projektové vyučovanie patrí medzi veľmi efektívne koncepcie vyučovania. Predstavuje inovačný prvok, ktorý podporuje aktívny prístup k učeniu a samostatnosť žiakov. Rozvíja ich schopnosti a zručnosti aplikovať získané vedomosti. Umožňuje prepojenie teórie s praxou,

vychováva k samostatnosti a zodpovednosti. Pri získavaní záujmu o riešenie problémov má významnú úlohu motivácia žiakov.

V priebehu projektového vyučovania si žiaci osvojujú dôležité zručnosti, ktoré budú môcť využiť v praktickom živote. Problémy, ktoré riešia žiaci v projektovom vyučovaní sú komplexné, nemusia vychádzať z obsahu učiva, ale predovšetkým zo života, z mimoškolských skúseností, ich riešenie si vyžaduje poznatky z viacerých vied, problémy riešia skupiny žiakov (kooperatívne vyučovanie) najmä z vlastného záujmu a bez vonkajšej motivácie, riešenia vedú ku konkrétnym výsledkom, produktom – písomným referátom, výkresom, videoprogramom.. Takéto komplexné programy sa nazývajú projekty.

Cieľom projektov je aktívne zapojiť žiakov do poznávacieho procesu. Učítelia vytvárajú problémové scenáre a úlohy, ktoré vedú k tomu, aby žiaci rozmýšľali o tom, čo sa učia. Realizácia projektu závisí od žiakov, od ich tvorivosti, fantázie, kritického myslenia, vnútornej motivácie, záujmov a potrieb. Pri tvorbe scenárov sú učítelia i žiaci inšpirovaní svojím najbližším okolím a problémami, ktoré vychádzajú z bežného života.

Všeobecným cieľom projektového vyučovania je výchova k samostatnosti a vlastnej zodpovednosti. Umožňuje prehĺbovať a rozširovať poznanie, integrovať poznatky do uceleného systému poznania, rozvíjať tvorivé myslenie, uvedomovať si význam a zmysel poznania. Žiaci sa naučia samostatne a tvorivo pracovať, plánovať vlastnú prácu a dokončiť ju, niesť zodpovednosť za svoju prácu a prekonávať prekážky, pracovať s informáciami (Turek, 2010).

1.6 Elektronické vzdelávanie (e-learning)

Termín e-learning je veľmi široký a neustálený pojem, ktorý nemá ani všeobecne uznávaný slovenský ekvivalent. Zatiaľ neexistuje jednotný názor, čo vlastne e-learning je. Jeden extrém predstavuje názory, že e-learning je akékoľvek vzdelávanie, pri ktorom sa používajú IKT. Druhý extrém predstavujú názory, ktoré pod pojmom e-learning rozumejú iba vzdelávanie prostredníctvom PC (Turek, 2010).

Podľa spôsobu pripojenia PC k počítačovej sieti rozoznávame dva druhy e-learningu:

1. Off-line vzdelávanie, diskety, CD, DVD
2. On-line vzdelávanie vyžaduje pripojenie PC študujúceho do počítačovej siete
 - a) Synchronná komunikácia (výučba), všetci študujú v tom istom čase prostredníctvom konferencií
 - b) Asynchronná komunikácia – ide v podstate o samoštúdium prostredníctvom IKT.

1.7 Dokonalé osvojenie učiva

Dokonalé osvojenie učiva je založené na tom, že každý človek sa môže učiť, rôznym spôsobom a v rôzne dlhom čase, pri zabezpečení preferovaných metód, foriem a didaktických prostriedkov, potrebné je taktiež zabezpečenie korektívnej pomoci. Kľúčovými postupmi sú: jasne špecifikované ciele, aby žiak vedel čo sa má naučiť, spôsob hodnotenia, možnosť učenia sa vlastným tempom, poskytovanie spätnej väzby a opätovného učenia, testovanie, ktoré preukáže, či boli kritéria dosiahnuté.

Ciele majú byť definované tak, aby ich mohla dosiahnuť celá trieda počas niekoľko hodín výučby i korektívneho vyučovania.

2 DOKONALÉ OSVOJENIE UČIVA

2.1 Vymedzenie pojmu

Š. Švec (2002, s.228) definuje dokonalé osvojenie učiva ako „(na)učenie sa takmer všetkého učiva, takmer všetkými žiakmi: stratégia kvalitného vyučovania, ktoré charakterizujú hlavné znaky: vymedzenie učebných cieľov a úrovne očakávaného výkonu, projektovanie úloh dovoľujúce čo najväčšiemu počtu žiakov dosiahnuť predpísané ciele na špecifikovanej úrovni, ukladanie ročníkových úloh založených na dosiahnutí cieľov v zhode s individuálnymi danosťami žiakov, rešpektovanie individuálnej potreby vlastného tempa učebného postupu a vzdelanostného pokroku.“

Najpodrobnejší popis tejto koncepcie nachádzame v pedagogickom slovníku, podľa ktorého koncepcia vychádza zo zásad, ak škola poskytne žiakom dostatok času a adekvátnu pomoc, väčšina žiakov môže zvládnuť požiadavky na vysokej úrovni; u žiakov je potrebné zvýšiť nielen výkony, ale aj motiváciu, aby zažili pocit úspechu; výučba musí mať jasne definované a pravidelne kontrolované ciele; učivo je rozdelené na menšie jednotky a jeho dokonalé osvojenie sa preveruje; žiakov pokrok je pravidelne hodnotený pomocou diagnostických testov, chyba sa berie ako prirodzená súčasť učenia; pokiaľ žiak nezvládne učivo, dostáva pomoc a doplňujúci materiál; trieda obvykle postupuje v učive ako celok, doplňujúce aktivity u slabších žiakov prebiehajú navyše v bežnom čase, známkovanie sa používa, ale zdôrazňuje sa jeho nesúťaživá a nekonkurenčná funkcia (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995, s. 112).

2.2 Vznik a východiská koncepcie

Koncepcia má pôvod v 30. rokoch 20.storočia, ktorej štruktúru navrhol H. C. Morrison. Navrhol nasledovnú schému: pretest – vyučovanie – test – adaptačná procedúra – vyučovanie a opätovné testovanie až pokým žiak nedosiahne aktuálne učenie sa (Saettler, P., 1990, In Kramer, S. 2006).

V odbornej literatúre sa zvykne koncepcia dokonalého osvojenia učiva spájať s druhou polovicou 20. storočia, kedy sa táto myšlienka stala jednou z najvplyvnejších v oblasti edukačných inovácií predovšetkým v USA. Koncepciu možno považovať za jednu z možností diferencovaným prístupom rozvíjať kognitívne funkcie jednotlivcov vo vyučovacom procese, zlepšovať ich proces učenia sa a učebné výkony, zároveň pôsobiť na ich prežívanie, vytváranie obrazu si o sebe samom. Prvým autorom, ktorý dával do súvisu výsledok učebnej činnosti žiaka a čas, ktorý potrebuje na osvojenie si poznatkov, bol John B. Carroll. Tvrdil, že namiesto toho, aby sa žiaci vzdelávali uniformne, rovnako, úroveň, ktorú majú dosiahnuť by mala byť definovaná a spôsoby výučby by mali byť prispôsobené individuálnym potrebám žiakov, čo im pomôže dosiahnuť dopredu stanovené zvládajúce kritéria (Block, J. H., 1974).

Prvýkrát v roku 1968, B. S. Bloom vo svojej knihe Dokonalé, zvládajúce učenie sa rozvinul a pomenoval koncepciu mastery learning (dokonalé osvojenie učiva). Prezentoval myšlienku, že „vzdelávanie ako proces je úsilím o uvedenie si ľudského potenciálu, samozrejme, ešte viac ide o úsilie, ktoré umožňuje tento potenciál rozvíjať“. Sériou experimentov sa snažil aplikovať Carrollov model do bežného vyučovania v amerických školách a spolu so svojimi spolupracovníkmi, najmä J. H. Blockom, ďalej pracovali na teórii.

2.3 Podstata dokonalého osvojenia učiva

Podstatou dokonalého osvojenia učiva je, že každý žiak si musí osvojiť učivo na úrovni mastery – dokonalé osvojenie učiva, ktoré predstavuje 80% až 90% predpísaného učiva. Ako žiak má dosiahnuť takúto efektívnosť učenia?

Koncepcia vyučovania dokonalého osvojenia učiva patrí medzi moderné koncepcie vyučovacieho procesu. Vychádza z dvoch základných predpokladov:

1. zvládnutie, osvojenie si nejakého súboru poznatkov či schopností je teoreticky možné u všetkých žiakov, všeobecne u všetkých vzdelávajúcich sa subjektov,
2. ak má žiak vhodne vytvorené podmienky a optimálne prispôbený spôsob a čas vyučovania, zvládne predpísané učivo.

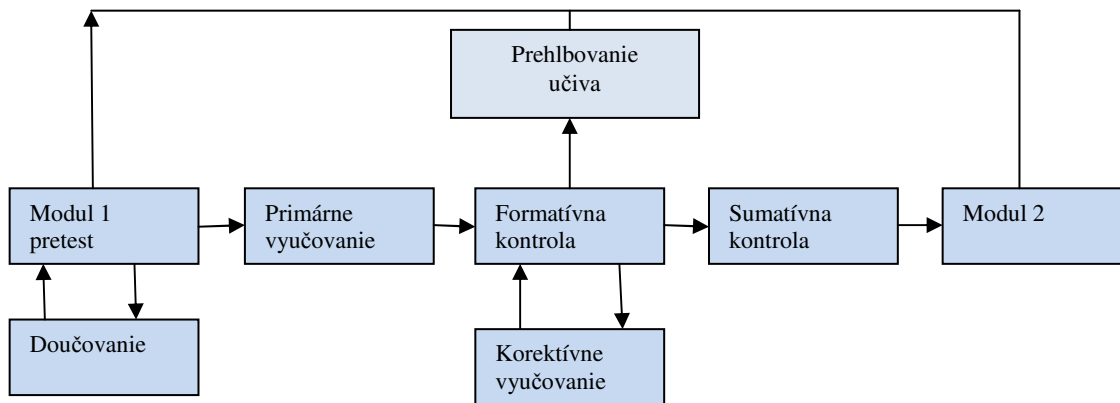
2.4 Realizácia dokonalého osvojenia učiva v edukácii

Dodržiavanie učebných osnov zo strany učiteľov aj žiakov bolo v minulosti striktné dané, mohli sa prispôbovať žiakom iba metódy. V súčasnosti môžu učitelia do značnej miery upravovať požiadavky učebných osnov v prospech žiaka. Je však dôležité vymedziť ciele primerane náročné a zároveň v súlade so školským vzdelávacím programom. Konkrétne ciele si učiteľ vymedzuje cez učebné úlohy, problémy, otázky na základe Bloomovej taxonómie.

Výber metód postupov, prostriedkov, organizačných foriem ponecháva voľnosť učiteľovi, aby žiaci pri ich využívaní dosiahli stanovenú normu dokonalého osvojenia učiva.

Pri zavedení koncepcie do výučby postupujeme nasledovne:

- Vypracujeme ciele výučby, zvolíme si postupy, využívame vhodné metódy a formy, ako aj predchádzajúce skúsenosti žiakov.
- Rozdelíme učivo na malé úseky – moduly.
- Pre každý modul vypracujeme kurikulum – metódy, formy, didaktické prostriedky (aj pre korektívne vyučovanie).
- Určíme hranice dokonalého osvojenia učiva 80% - 90%.
- Vypracujeme pretest (pomáha zistiť, čo žiaci už ovládajú), autotest, posttest.
- Oboznámime žiakov s cieľmi každého modulu.
- Nasleduje vlastný vyučovací proces – výučba, modelovanie, precvičovanie, formatívne hodnotenie, znovu vyučovanie, upevňovanie, záverečné hodnotenie.
- V určenom termíne žiaci riešia autotesty v ktorých si overujú stupeň dokonalého osvojenia učiva.
- Pre žiakov, ktorí nedosiahli dokonalé osvojenie učiva nasleduje korektívne vyučovanie.
- Nasleduje posttest z učiva všetkých modulov.

Obrázok 1 Postup v systéme dokonalého osvojenia učiva

Prameň : Turek, I., 2010

2.5 Hodnotenie v dokonalom osvojení učiva

Dokonalé osvojenie učiva kladie dôraz na formatívne hodnotenie. Diagnostické testy poskytujú učiteľovi spätnú väzbu o úspešnosti alebo neúspešnosti výučby, pomáhajú odhaliť chyby a nedostatky v práci žiakov, kde potrebujú pomoc a zlepšiť svoje výkony, ako zodpovedajú ich vedomosti a zručnosti. Žiaci, ktorí nedosiahli 80% - 90% predpísaného učiva (výkonovú normu) musia opakovať podobný test, ktorý sa realizuje na vyučovacej hodine, ostatní žiaci majú rozširujúci program, pracujú na iných úlohách, či už individuálne alebo v skupinách. Žiaci nie sú hodnotení vo vzťahu k iným žiakom, ale vzhľadom na výkonovú normu (mastery). Súperia teda s učivom, hodnotenie absolútneho výkonu. Žiak buď dosiahne výkonovú normu, alebo ju nedosiahne. Iná možnosť neexistuje.

2.6 Výsledky overovania koncepcie dokonalého osvojenia učiva

Koncepcia prešla a stále prechádza overovaním, ktoré vedie k jej zdokonaľovaniu a lepšiemu uplatneniu v školskom prostredí.

Výskumy zo zahraničia dokazujú, že v triedach, v ktorých sa uplatnilo dokonalé osvojenie učiva sa dosiahli o niečo lepšie výsledky, ako pri tradičnej výučbe, a to ako v oblasti kognitívnej, čo sa týka množstva a kvality vedomostí, času, ktorý je potrebný na ich vytvorenie, tak aj v oblasti afektívnej, čo sa týka vzťahov žiakov k vyučovaniu, k škole, ich sebadôvera a sebapoznanie (Petlák, E., 2004).

Výučbu môžeme kombinovať aj s inými koncepciami, ako je napríklad kooperatívne alebo problémové i projektové vyučovanie.

Podľa Tureka sa systém dokonalého osvojenia učiva dá realizovať aj na našich školách, a to bez akýchkoľvek dodatočných nákladov alebo organizačných opatrení (Turek, I., 1997).

Teória dokonalého osvojenia učiva predpokladá, že každý žiak je schopný osvojiť si učivo, takže je v zásade akýmsi pedagogickým optimizmom, a závisí len od učiteľa ako je ochtný aplikovať túto koncepciu vo výučbe.

3 APLIKÁCIA DOKONALÉHO OSVOJENIA UČIVA V DEJEPISE

3.1 Predmet skúmania

Predmetom skúmania bolo zistiť vplyv koncepcie dokonalého osvojenia učiva na získané vedomosti a zručnosti v predmete dejepis. Išlo o odpoveď na otázku, ako koncepcia vyučovania ovplyvní úroveň daných vedomostí a zručností. V našom experimente sme sa zamerali na porovnanie získaných vedomostí a zručností v experimentálnej triede a kontrolnej triede. Zvolili sme triedy, ktoré patria k silným triedam v rámci dejepisu. Experimentálna trieda bola zvolená náhodne – prvá trieda v týždni. V experimentálnej triede (30 žiakov) sme použili koncepciu dokonalého osvojenia učiva, zatiaľ čo kontrolná trieda (32 žiakov) sa učila podľa tradičných vyučovacích metód. Obsah bol stanovený na základe školského vzdelávacieho programu, vzdelávacích štandardov a učebníc pre 3. ročník gymnázií a išlo o tematický celok „Prvá svetová vojna“.

Náš experiment bol skúmaním vplyvu koncepcie dokonalého osvojenia učiva na úroveň získaných vedomostí a zručností v malom. Prispôbili sme ho totiž podmienkam školy a to tým, že sme ho vykonali len pre jeden modul (tematický celok) a diagnostický test, ináč priebežný, bol v našom prípade výstupný (posttest) a známkovali sme ho. Známkovaný bol však až pri zvládnutí úrovne mastery, to znamená nad 80% - 90 %.

3.2 Vyučovacie postupy, metódy a formy

Tematický celok prvá svetová vojna sme spracovali do modulu na osem vyučovacích hodín. Pre experimentálnu triedu bol vypracovaný podrobný plán, ktorý obsahoval jednotlivé etapy získavania vedomostí a zručností v danom module, ďalej boli vypracovaný pretest, 8 autotestov a posttest. Všetky testy boli vypracované ako typ C-R (criterion-referenced, hodnotenie absolútneho výkonu). Tiež sme vypracovali plán korektívneho učenia pre tých, ktorí nedosiahnu úroveň výkonovej normy a rozširujúci plán pre tých, ktorí ho dosiahli. Priebežne sme vypracovávali aj PowerPointovú prezentáciu pre daný tematický celok, ktorá uľahčovala a urýchlila výklad učiva.

V oboch triedach sme v motivačnej a expozičnej fáze striedali vyučovacie metódy, aby sme aj týmto spôsobom zistili, ktorá z nich má väčšiu efektívnosť. Použité metódy a formy boli motivačný rozhovor, výklad, riadený rozhovor, použitie interaktívnej prezentácie, samostatná práca s učebnicou, vyhľadávanie informácií cez internet, skupinová práca a iné. Tie isté metódy a formy v motivačnej a expozičnej fáze v oboch triedach sme zvolili preto, aby výsledky experimentu neboli skreslené v dôsledku použitia rozličných metód a foriem v každej triede.

Rozdielne boli však doby jednotlivých fáz vyučovacej hodiny. V experimentálnej triede trvala expozičná fáza dlhšie ako v tradičnom vyučovaní (cca 30 min) a fixácia učiva bola vykonávaná vo forme autotestov. Niekedy boli autotesty dané vo forme domácej prípravy. Tieto fakty boli na úkor motivačnej a aplikačnej časti, či časti preverovania vedomostí získaných na predošlej hodine.

Autotesty neboli hodnotené známku, ale ich cieľom bola sebareflexia konkrétneho žiaka, ako dané učivo zvládol a čo sa má ešte doučiť. Tieto úlohy boli vykonávané buď v podobe tlačenej, alebo s použitím počítačového programu Hot Potatoes. Žiaci neboli skúšaní individuálne, tak ako je to bežné pri tradičnom vyučovaní, ale niekedy sme použili rýchle frontálne opakovanie.

3.3 Pretest

Jednu vyučovaciu hodinu pred začiatkom experimentu sme žiakom dali vypracovať pretest a to ako v experimentálnej, tak aj v kontrolnej triede. Cieľom bolo, aby sme získali predstavu o východiskových vedomostiach žiakov jednej aj druhej triedy. Tento test nebol hodnotený známku. V experimentálnej triede však bol pretest opravený hneď priamo žiakmi, ktorí následne vedeli, kde majú svoje nedostatky a mohli sa ich ihneď doučiť. Aj to totiž spadá do metodiky dokonalejšieho osvojenia učiva.

Pretesty oboch skupín sme opravili následne aj my, aby sme zistili štatistické údaje o úspešnosti. Pretest obsahoval 10 otázok každú z hodnotou 2 body, teda celkový počet bodov bol 20. Tematicky sa otázky týkali medzinárodných vzťahov pred prvou svetovou vojnou, čo bolo učivom v 2. ročníku (*hodinu predtým prebehlo v oboch triedach krátke preopakovanie*) a základné vedomosti o prvej svetovej vojne, teda učiva na základnej škole.

Výsledky sme zobrazili v tabuľke (Tabuľka 1), kde sme pre lepšie porovnanie výsledkov v jednotlivých skupinách vypočítali priemerné hodnoty pre každú testovú otázku a celkový priemer triedy v bodoch.

Na základe dosiahnutých výsledkov môžeme konštatovať, že obe triedy sú kognitívne porovnateľné a hoci kontrolná trieda dosiahla celkovo menší počet bodov, rozdiel je zanedbateľný a navyše v niektorých otázkach dosiahla lepšie výsledky ako trieda experimentálna. Celkovo boli lepšie zodpovedané otázky týkajúce sa témy medzinárodné vzťahy pred prvou svetovou vojnou, ktorá bola preberaná na konci 2. ročníka a následne preopakovaná na predošlej hodine. Otázky týkajúce sa vedomostí priamo z prvej svetovej vojny dopadli horšie. Záver z pretestu je teda taký, že vstupné vedomosti do problematiky prvej svetovej vojny sú porovnateľné, a teda obe triedy vychádzajú viac-menej z toho istého bodu.

Hneď v úvode však nastal rozdiel v našom prístupe k oboch triedam. Kontrolná trieda nedostala výsledky testu, keďže za normálnych okolností by pretest nepísali, a tým pádom nevedeli o svojich nedostatkoch. V experimentálnej triede si žiaci ihneď po napísaní skontrolovali pretesty sami a teda vedeli, kde spravili chyby. Na tej istej hodine sme na záver pristúpili k opakovaniu vedomostí, ktoré boli potrebné na zvládnutie pretestu.

Tabuľka 1: **Priemerné hodnoty výsledkov dosiahnuté v preteste** (ET - experimentálna trieda, KT – kontrolná trieda)

Úloha	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Celkový priemer
ET	1,6	1,8	1,9	1,7	1,8	1,8	1,6	1,0	1,5	2	1,77
KT	1,4	1,9	1,9	1,8	1,6	1,8	1,5	1,1	1,4	1,9	1,63

Prameň : súkromný archív

3.4 Analýza vyučovacích hodín v experimentálnej triede

3.4.1 Vyučovacia hodina 1

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Prvá svetová vojna
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** Príčiny prvej svetovej vojny
- c) **Pojmy:** Trojspolok, Dohoda, Centrálné mocnosti, záujmy veľmocí, nacionalizmus, zbrojenie, Sarajevský atentát

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, prezentácia PowerPoint, počítač, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, autotest 1

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Opísať medzinárodnú situáciu pred prvou svetovou vojnou – vznik blokov a ich Vzťahy.
- Vymenovať tri ciele a tri požiadavky Dohody.
- Vymenovať tri ciele a tri požiadavky Centrálnych mocností.
- Vyjadriť vlastnými slovami vplyv nacionalizmu na vypuknutie vojny.
- Vymenovať tri dôležité dátumy a tri osobnosti spojené s vypuknutím vojny.
- Popísať Sarajevský atentát a jeho dôsledky.

2. Afektívne ciele:

- Vyjadriť postoj k mocenským hrám veľmocí.
- Venovať pozornosť postaveniu malých štátov a národov voči ich väčším susedom.
- Interpretovať negatívne javy nacionalizmu.

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s mapou prvej svetovej vojny.
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Vymenovať príčiny prvej svetovej vojny,
- popísať vtedajšiu mocenskú situáciu,
- rozoznať príčiny a zámienku vojny,
- povedať dátum Sarajevského atentátu a vypuknutia vojny,
- vyhľadať na mape vtedajšie štáty a rozloženie síl.

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: výklad, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, práca s mapou, práca s historickým prameňom, samostatná práca, skupinová práca, motivačný rozhovor, aktualizácia obsahu učiva, problémový výklad spojený s rozhovorom, praktická práca s mapou a atlasom

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY

1. Organizačná časť(2 min.)

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (2 min.)

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Ozrejmiť príčiny prvej svetovej vojny a udalosti, ktoré viedli k jej vypuknutiu“.

3. Motivácia a aktualizácia učiva (5 min.)

V tejto časti učiteľ metódou kladenia otázok motivuje žiakov k danému učivu tým, že vyvolá v žiakoch presvedčenie, že majú predvedomosti o tejto téme a nevstupujú úplne do novej oblasti.

*Otázky: Vysvetlite pojem svetová vojna?
Ktoré štáty Európy bojoval v prvej svetovej vojne?
Aká udalosť ju vyvolala?
Aké zbrane boli používané v prvej svetovej vojne?
Čo viete o tejto vojne z predmetu slovenský jazyk a literatúra?*

Ak žiaci majú problém s odpoveďami, učiteľ ich na správne odpovede navádza.

4. Prezentácia nového učiva (20 min.)

Cieľom tejto časti je sprístupniť žiakom nové učivo, ktoré je tematicky zamerané na ozrejenie všeobecných príčin prvej svetovej vojny, ako aj jej bezprostrednú príčinu, t.j. charakteristika Trojspolku (Centrálnych mocností) a Dohody a ich veľmocenských záujmov, úlohu nacionalizmu a zbrojenia ako príčiny vojny a Sarajevský atentát ako bezprostrednú príčinu vojny. Nesmieme zabudnúť aj na afektívne ciele, teda zhodnotiť politiku veľmocí a negatívne dôsledky nacionalizmu.

Učiteľ prezentuje učivo rôznymi vyučovacími metódami, formami a prostriedkami. My sme zvolili PowerPointovú prezentáciu (príloha) spojenú s výkladom a samostatnou, resp. skupinovú prácu žiakov.

Téma je spracovaná v bodoch v prezentácii, ktoré učiteľ postupne komentuje. Vhodným spôsobom do diskusie zapája žiakov, a to najmä metódou kladenia otázok, resp. riadeným rozhovorom. Prezentácia obsahuje aj obrazový materiál, ktorý sa tiež rozoberá. Keď príde na otázku dvoch blokov a ich záujmov, žiaci dostanú prácu v dvojiciach, kedy na základe bodov

v prezentácii majú vyhľadať na mape bojujúce strany a oblasti stretu záujmov. Následne ich prezentujú.

Pri otázke nacionalizmu ako príčiny vojny sa učiteľ opýta na to, čo si pod pojmom nacionalizmus predstavujú žiaci. Následne využije niektoré ciele Gloeckelovej taxonómie a položí otázky: „Mal nacionalizmus v dejinách pozitíva aj negatíva? Aké?“

„Čo nás o nacionalizme učia dejiny?“

„Máme na Slovensku v súčasnosti ľudí, ktorí presadzujú nacionalizmus? Čo za ľudia to sú a čo chcú dosiahnuť?“

Je potrebné, aby učiteľ v experimentálnej triede neustále zapájal žiakov, uisťoval sa, či žiaci danej problematike rozumejú a kládol otázky, ktoré upevnia získané vedomosti podľa cieľov vyučovacej hodiny. Žiaci si počas výkladu robia poznámky.

5. Fixácia nového učiva/Autotest (14 min.)

Cieľom tejto časti je, aby žiaci reflektovali svoje poznatky a v prípade potreby si ich do budúcej hodiny doplnili. Žiaci po autoteste presne vedia, v čom majú nedostatky a poznajú hneď správne odpovede. Autotest sa neznámkuje, opravujú si ho sami žiaci, alebo ich spolusediaci a nie je potrebné pre učiteľa vedieť výsledky testu. Dôležité je, aby ho vedeli sami žiaci. My sme priamo na hodine povedali správne odpovede, čo plne nahradilo fixačnú časť.

V kontrolnej triede sa autotest nepísal, došlo len k frontálnemu upevňovaniu, čím sa nedostali k slovu všetci žiaci a väčšina žiakov si tým ani neuvedomí svoje medzery v učive.

Autotest 1

1. Napíšte mocensko-vojenské bloky, ktoré sa vytvorili pred prvou svetovou vojnou. Napíšte kto do nich patril a kroky ich vytvárania (aj roky).
2. Aké boli požiadavky a ciele Nemecka a Rakúsko-Uhorska?
3. Aké boli požiadavky a ciele Veľkej Británie, Francúzska a Ruska?
4. Akú úlohu zohrávalo zbrojenie a nacionalizmus ako príčiny prvej svetovej vojny?
5. Aká bola bezprostredná príčina prvej svetovej vojny a aká bola reakcia Rakúsko-Uhorska na túto udalosť?

6. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min.)

Keďže táto hodina bola prvou experimentálnou hodinou, na záver sme zisťovali názor žiakov na hodinu. Dospeli sme k tomu, že žiaci považujú túto koncepciu za prínosnú, hlavne čo sa týka priebežného upevňovania učiva a následného autotestu, ktorý im ihneď ukázal čo je dôležité vedieť, kde majú nedostatky a aké typy otázok môžu byť na postteste.

3.4.2 Vyučovacia hodina 2

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Prvá svetová vojna
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** Medzníky v priebehu prvej svetovej vojny I.
- c) **Pojmy:** Schlieffenov-Moltkeho plán, Bitka na Marne, zákopová vojna, front v Srbsku, východný front – bitka pri Tannenbergu, vojna mimo Európy, bitka pri Ypres, vstup Bulharska, Talianska a Rumunska do vojny

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, prezentácia PowerPoint, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, obrysové mapy, filmy, autotest 2

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Opísať reťazovú reakciu pri začiatku vojny a motívy štátov pri vyhlasovaní vojny.
- Vysvetliť Schlieffenov-Moltkeho plán.
- Popísať jednotlivé bitky – bitka na Marne, bitka pri Tannenbergu, bitka pri Ypres.
- Opísať situáciu na južnom a východnom fronte 1914 – 1915.
- Vysvetliť pojem zákopová vojna, jej príčiny a dôsledky.
- Vysvetliť motívy vstupu Bulharska, Talianska a Rumunska do vojny.

2. Afektívne ciele:

- Venovať pozornosť používania nekonvenčných zbraní.
- Vyjadriť postoj k motívom, ktoré vedú štáty do vojny.

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s dejepisnou mapou – jednotlivé fronty a postup vojsk .
- Preukázať zručnosť pri práci s obrysovou mapou.
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Vymenovať kľúčové medzníky v priebehu vojny do roku 1916,
- popísať hlavné bitky a situáciu na jednotlivých frontoch do roku 1916,
- rozoznať motívy štátov, ktoré sa pridali buď k jednej alebo k druhej strane,
- demonštrovať na mape postup a situáciu na frontoch,
- dokázať naznačiť na obrysovej mape útok podľa Schlieffenov-Moltkeho plánu, jednotlivé fronty, postup vojsk, miesta dôležitých bitiek a zákopy.

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: výklad, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, práca s mapou, samostatná práca, motivačný rozhovor, aktualizácia obsahu učiva, praktická práca s mapou a atlasom, práca s obrysou mapou, práca s IKT technikou

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY

1. *Organizačná časť (2 min.)*

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok.

2. *Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (1 min.)*

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Opísať priebeh prvej svetovej vojny do roku 1916.“

3. *Preverovanie vedomostí z predchádzajúcej hodiny (5 min.)*

Táto časť má za cieľ upevniť učivo z predchádzajúcej hodiny na úrovni mastery. Zvolili sme frontálne opakovanie a použili sme v podstate otázky z autotestu 1. Zistili sme, že žiaci reagovali lepšie ako v kontrolnej triede (v nej sme tiež použili frontálne opakovanie), a nestretli sme sa s prípadom, aby žiak nevedel odpovedať na položenú otázku. Vyhodnocujeme to ako dôsledok vyučovania podľa koncepcie dokonalého osvojenia učiva – žiaci presne vedeli aké poznatky majú mať a poznali typ kladených otázok.

4. *Motivácia a aktualizácia učiva (5 min.)*

V tejto časti sme žiakov motivovali krátkym videom z obdobia prvej svetovej vojny a následnými otázkami:

Čo sme videli?

Aký pocit to vo vás zanechalo?

Ako sa asi cítili vojaci pri vstupe do vojny a potom, keď zacítili jej realitu?

Video (skrátene na cca 2 minúty) s dôrazom na úvodné pochody vojakov a následné bojové scény sme prehrali cez internet:

< http://www.youtube.com/watch?v=uP_0DkpFOkS&feature=related >

5. *Prezentácia nového učiva (20 min.)*

Na prezentáciu nového učiva sme opäť zvolili IP pre uľahčenie práce učiteľa, ako aj pre lepšiu názornosť a pozornosť žiakov.

Na začiatku tejto časti sme sa stručne vrátili k atentátu v Sarajeve a udalostiach, ktoré nasledovali po ňom, aby sme sa dostali k vypuknutiu vojny 28.7.1914. Žiakov sme upozornili, že si tento dátum majú zapamätať. Potom sme na základe mapy vysvetľovali reťazovú reakciu po vyhlásení vojny Rakúsko-Uhorska Srbsku a žiaci odpovedali na otázku „*Prečo jednotlivé štáty reagovali postupne vypovedaním vojny?*“.

Jedným z cieľov hodiny je aj opis Schlieffenov-Moltkeho plánu. Ten sme vysvetľovali cez animáciu v prezentácii a táto metóda sa osvedčila ako vysoko efektívna. Žiaci bez problémov zopakovali stratégiu Schlieffenov-Moltkeho plánu.

Po otázke „*Čo myslíte, vyšiel Nemcom plán?*“ a následných negatívnych odpovediach sme vysvetlili prečo plán nevyšiel a došli sme k bitke na Marne. Prezentáciu sme použili pre obrazový materiál a sprievodný text, ktorý si žiaci opísali ako poznámky. Tu sme došli k definícii pojmu „zákopová vojna“ a prehrali pár sekúnd z úvodného filmu, aby sme žiakom názorne ukázali zákopy. Následne sme vyzvali žiakov, aby opísali čo v zákopoch videli. Žiakov sme sa opýtali, čo si myslia o zákopovej vojne a čím je táto vojna problematická, teda jej dôsledky pre vývoj vojny. Po našom usmerňovaní sme dostali správne odpovede.

Potom sme pristúpili k vysvetleniu pojmu front a na mape sme ukázali kde sa nachádzal západný front. Prešli sme na ozrejmienie situácie na východnom fronte, opísali sme bitku pri Tannenbergu a vývoj až do roku 1916. Po kontrolných otázkach: „*Kde sa nachádzal východný front?*“, „*Bola situácia na východnom fronte úplne iná ako na západnom?*“, „*Aké postavenie malo Rakúsko-Uhorsko na východnom fronte?*“ sme prešli na situáciu na južnom fronte. Tu sme upriamili pozornosť na bitku pri Galipolli a vstup Bulharska, Talianska a Rumunska do vojny a žiakov sme sa opýtali „*Na akej strane podľa vás vstúpili jednotlivé krajiny do vojny a prečo?*“. Odpovede boli v podstate správne, čo svedčí o dobrých znalostiach predvojnových vzťahov, ktoré boli rozoberané na predošlej hodine.

Na záver prezenčnej časti sme opísali druhú bitku pri Ypres (1915) a jej hrôzy s dôrazom na použitie bojového plynu. Cieľom totiž bolo upriamiť pozornosť žiakov na používanie nekonvenčných zbraní vo vojnách a aké dôsledky to môže mať.

6. Fixácia nového učiva/Autotest (15 min.)

Podobne ako pri predošlej hodine, má táto časť za cieľ zistiť nadobudnuté poznatky u žiakov v podobe sebahodnotenia, ak žiak zistí nedostatky, tak má možnosť si ich doplniť. Na túto úlohu slúži autotest, ktorý sme sa rozhodli spracovať v podobe programu Hot Potatoes 6. Výhodou takéhoto spracovania je rýchlosť vypracovania a okamžitá spätná väzba, teda žiak hneď vie, či odpovedal správne alebo nie a okamžite pozná odpoveď na otázku. Navyše sme žiakom rozdali obrysové mapy 1. svetovej vojny a žiaci mali naznačiť stratégiu Schlieffenov-Moltkeho plánu a postavenie frontov počas zákopovej vojny. Mohli pri tom používať atlas, keďže išlo skôr o nacvičenie zručností. Autotest sa opäť neznámkoval.

V kontrolnej triede sa priebežný test nepísal, opäť došlo k frontálnemu upevňovaniu.

Autotest 2

1. Priradíte k dátumu udalosť – 28.7.1914, 1.8.1914, 3.8.1914, 4.8.1914, 23.8.1914.
2. Opíšte stratégiu Schlieffenov-Moltkeho plánu.
3. Vysvetlite pojmy – blesková vojna, zákopová vojna, front, yperit.
4. Uveďte miesta najdôležitejších bitiek na západnom, východnom a južnom fronte v roku 1914 a ich výsledky.
5. Ktorá bola najväčšia námorná bitka počas 1. svetovej vojny, a kto v nej bojoval?
6. Ktoré štáty vstúpili do vojny počas jej priebehu do 1916, na koho strane bojovali a prečo?
7. Charakterizujte jednou vetou tieto osobnosti: Moltke, Tirpitz, W. Churchill, P.von Hindenburg, Viktor Emanuel III.

Prirad' k dátumu udalost' – 28.7.1914, 1.8.1914, 3.8.1914, 4.8.1914, 23.8.1914.

Prirad'ovacie cvičenie
Prirad' udalosti k dátumom

3.8.1914

???

23.8.1914

1.8.1914

4.8.1914

28.7.1914

???

1. Opíš stratégiu Schlieffenov-Moltkeho plánu.

- A. :-) Podľa plánu mali Nemci postupovať územím neutrálneho Belgicka na Francúzsko, čím by obišli francúzske opevnenia na nemecko – francúzskej hranici a zaútočili na nechránenú francúzske – belgickú hranicu. Útok mal byť zrealizovaný hneď na začiatku vojny, ešte pred tým, než Rusi zmobilizujú svoju armádu. Po vyradení Francúzska sa chceli Nemci vrhnúť na Rusko.
- B. ? Podľa plánu mali Nemci prejsť na francúzske územie opevnenou nemecko – francúzske hranicou a zaútočiť na vnútrozemie. Útok mal byť zrealizovaný hneď na začiatku vojny, ešte pred tým, než Rusi zmobilizujú svoju armádu. Po vyradení Francúzska sa chceli Nemci vrhnúť na osamotené Rusko.

C. ? Podľa jeho plánu Nemci prejsť územím neutrálneho Belgicka, čím by obišli francúzske opevnenia na nemecko – francúzskej hranici a zaútočili na nechránenú francúzsko – belgickú hranicu. Následne mali Nemci pomôcť Rakúsko-Uhorsku v boji so Srbskom.

3. I. svetová vojna v Európe

Obrázok 2 Obrysová mapa: Prvá svetová vojna

Prameň: Súbor historických máp

7. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min.)

Vyučovacia hodina prebiehala podľa plánu, žiaci preukázali dostatočné vedomosti z predchádzajúcej hodiny, ako aj vedomosti z učiva prezentovaného na tejto hodine. Po autoteste sme sa žiakov opýtali na výsledky, a ich odpoveď bola priaznivá. Trochu im robili problémy osobnosti a dátumy, čo môže byť dôsledkom ich letného spomínania a v prípade dátumov ťažšieho zapamätania. Je to aj poučenie pre učiteľa, ale na druhej strane koncepcia dokonalého osvojenia učiva odstraňuje práve takéto nedostatky tým, že testy informujú žiaka, čo nevie dostatočne. Opäť sme dospeli k tomu, že žiaci považujú túto koncepciu za prínosnú.

3.4.3 Vyučovacia hodina 3

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Prvá svetová vojna
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** Medzníky v priebehu prvej svetovej vojny II
- c) **Pojmy:** Bitka pri Verdune, bitka na Somme, Brusilovova ofenzíva, vojna na mori a ponorková vojna, bitka pri Skagerraku, februárová revolúcia v Rusku, októbrová revolúcia v Rusku, Brest-Litovský mier, vstup USA do vojny, bitka na Marne 1918

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, Kronika ľudstva, Lexikón svetových dejín, prezentácia PowerPoint, počítač, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, pripravené poznámky pre žiakov, autotest 3

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Opísať priebeh vojny od roku 1916 po druhú bitku na Marne 1918.
- Porovnať najkrvavejšie bitky prvej svetovej vojny – ich očakávaný účel, výsledok a obeť (bitky o Verdun, bitka na rieke Somme).
- Vysvetliť príčiny a výsledky Brusilovovej ofenzívy na východnom fronte.
- Popísať priebeh vojny na mori a bitku pri Skagerraku ako najväčšiu námornú bitku.
- Vysvetliť príčiny vstupu USA do vojny.
- Analyzovať sociálnu a politickú situáciu v Rusku s dôrazom na februárovú a októbrovú revolúciu a ich dôsledky pre vojnu.
- Zhodnotiť Brest-Litovský mier a jeho dôsledky na vývoj vojny.
- Vysvetliť dôsledky vstupu USA do vojny na priebeh vojny.
- Analyzovať bitku na Marne v roku 1918.

2. Afektívne ciele:

- Vyjadriť postoj k motívu, ktoré viedli štáty do vojny
- Podporovať sociálnu spoluprácu v skupine

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s dejepisnou mapou – jednotlivé fronty a postup vojsk.
- Dokázať pracovať s obrysou mapou.
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Vymenovať kľúčové medzníky v priebehu vojny od roku 1916,
- opísať hlavné bitky a situáciu na jednotlivých frontoch od roku 1916,
- demonštrovať na mape postup a situáciu na frontoch,
- argumentovať motívy USA vstúpiť do vojny,
- zhodnotiť sociálnu a politickú situáciu v Rusku počas vojny,
- porovnať dôsledky ruských revolúcií na priebeh vojny,
- opísať na mape postup a situáciu na frontoch.

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: skupinová práca, problémové vyučovanie, problémový výklad spojený s rozhovorom, prezentácia PowerPoint, motivačný rozhovor, praktická práca s mapou a atlasom, práca s IKT technikou.

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. Organizačná časť (1 min.)

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky), spustenie potrebných didaktických pomôcok. Počet žiakov bol 28, teda 2 žiaci chýbali.

2. Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (2min.)

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Opísať priebeh prvej svetovej vojny od roku 1916.“ Žiakom sme tiež oznámili metodiku práce na tejto hodine. Žiaci vytvoria 7 skupín po 4 žiakov. Bola navrhnutá úloha, nech si predstavia, že učiteľ je novinár, oni sú účastníci udalostí. Každý z nich bude mať svoju rolu a úlohu, ktorú dostanú na kartičkách, majú zistiť presné informácie s tým spojené. Žiakov sme upozornili, že stačia jedna-tri vety ku každej postave. Žiakom sme oznámili, že na spracovanie majú čas 10 minút a každá skupina bude prezentovať najviac 3 minúty.

3. Preverovanie vedomostí z predchádzajúcej hodiny

Túto časť sme vynechali, vzhľadom na nedostatok času.

4. Motivácia a aktualizácia učiva

Túto časť sme tiež vynechali vzhľadom na nedostatok času, ale s vedomím, že motivácia sa bude tiahnuť počas celej prezenčnej časti vďaka typu úlohy, ale aj dopĺňaním učiteľa.

5. Prezentácia nového učiva (37 min.)

Rozdelenie žiakov: Žiakov sme rozdelili na 7 skupín po 4. Dbali sme na to, aby skupiny boli relatívne vyrovnané. Žiakov, ktorí v predmete vynikajú sme rovnomerne rozdelili do všetkých skupín, rovnako aj žiakov slabých. Kvôli afektívnemu cieľu „podporovať sociálnu spoluprácu v skupine“ sme vyvážili aj zastúpenie pohlaví. Pri tejto práci sme dali k dispozícii Lexikón

svetových dejín (3 kusy), Kronika ľudstva (2 kusy), učebnica pre gymnáziá a PC, teda boli sme v triede, kde každá skupina mala svoje PC s prístupom na internet.

Zadanie úloh: Jednotlivým skupinám sme dali žrebovať kartičky, na ktorých boli úlohy:

1. Bitka o Verdun
 - vojaci (opíšu bitku a jej výsledok)
 - člen nemeckého generálneho štábu (opíše, čo viedlo Nemcov k tejto bitke)
 - francúzsky dôstojník (čo bolo úlohou Francúzov v tejto bitke)
2. Bitka na rieke Somme
 - vojaci Dohody (dôvody bitky a jej výsledok)
 - 2 vojaci Nemecka (opíšu svoje pocity z výsledku bitky)
3. Brusilovova ofenzíva
 - Brusilov (príčiny ofenzívy a jej ciele)
 - vojaci (opíšu ako ofenzíva dopadla)
4. Bitka pri Skagerraku
 - britský admirál (príčiny bitky z britskej strany)
 - nemecký admirál (príčiny bitky z nemeckej strany)
 - vojaci (priebeh bitky)
5. Vstup USA do vojny
 - občania USA (o potopení lodí Lusitania a Arabica, ich rozhorčenie)
 - prezident Wilson (politické dôvody vstupu USA do vojny a ich pripravenosť)
6. Revolúcie v Rusku
 - „obyčajný Rus“ (situácia vojakov na fronte, životná úroveň v Rusku)
 - člen buržoáznej politickej strany (revolúcia vo februári a jej ciele)
 - boľševici (revolúcia v novembri a jej ciele, vystúpenie Ruska z vojny)
7. Druhá bitka na Marne
 - nemeckí vojaci (ciele bitky z nemeckej strany)
 - 2 vojaci Dohody (ciele bitky z ich strany)

Rozdelenie úloh sme nechali na žiakoch, ešte raz sme vysvetlili, čo je ich úlohou (stručne vysvetliť príčiny, priebeh a výsledky/dôsledky udalostí buď z jednej, alebo druhej strany) a ako majú pracovať.

Spracovávanie úloh: Počas spracovávanie úloh sme chodili po triede a pozorovali, ako žiaci pracujú. Žiaci sa pomerne často pýtali otázky, ale po zodpovedaní pracovali bez problémov ďalej.

Kým žiaci pracovali, my sme si pripravili PowerPointovú prezentáciu, ako podpornú pomôcku.

Prezentácia úloh: Po spracovaní úloh žiaci predniesli svoje návrhy. Prezentoval každý zo skupiny, stačila jedna až tri vety pre jednu postavu, hlavne bolo dôležité, aby vety boli výstižné a týkali sa priamo zadanej úlohy. Napr. zadanie 1, prvý vojak: „*Bitka o Verdun začala 21. februára 1916 a bola to jedna z najkrvavejších bitiek prvej Svetovej vojny. Bola to hrozná bitka, neustále nás ostreľovali, okolo bolo mnoho mŕtvych a zranených. Padlo asi*

250 000 vojakov na oboch stranách.“ Takýmto spôsobom prezentovali svoje zadanie aj ostatní. Najideálnejšie by bolo, keby došlo k ideovým rozporom (rôzne pohľady nemeckých vojakov a vojakov Dohody na rovnakú bitku), ale nedošlo k tomu. Žiaci pravdepodobne neboli tak znalí týchto reálií a tiež takýto typ úlohy vytvárali prvýkrát, tak úlohu v tom zohral aj stres.

Počas prezentácií sme spustili PowerPointovú prezentáciu, kde daná téma bola spracovaná s obrazovým materiálom. Často sme museli informácie dopĺňať alebo ich poopraviť, buď kvôli nedokonalému spracovaniu zo strany žiakov, alebo kvôli nejakej zaujímavosti.

Žiakom sme oznámili, že poznámky si z prezentácie nemusia robiť, pretože ich dostanú vytlačené. Prezentácia úloh trvala u každého do troch minút (keď to vyzeralo, že to bude dlhšie, danú skupinu sme stopli), teda spolu s našim doplňovacím výkladom to trvalo okolo 25 minút.

6. Fixácia nového učiva/Autotest (3 min.)

Pri príprave na túto hodinu sme si neboli istí, či stihneme zadať autotest a tak sme počítali s možnosťou, že si ho žiaci spracujú doma. Reálne neostalo veľa času na napísanie autotestu (približne 5 minút do konca hodiny), preto sme žiakom rozdali vytlačené poznámky k tému a autotest na domácu úlohu. Vysvetlili sme žiakom, nech si najprv prečítajú poznámky a až potom spracovávajú test, pretože vtedy zistia v čom majú nedostatky a môžu sa na nich pri spracovávaní testu pozrieť.

Ostávajúcich 5 minút sme využili na frontálne zopakovanie učiva a zhodnotenie hodiny. Položené otázky boli napríklad:

Ktoré najkrvavejšie bitky prvej svetovej vojny poznáte a približne koľko ľudských životov stáli?

Mali tieto bitky nejaký strategický význam?

Aká je to neobmedzená ponorková vojna?

Ktorá bitka bola najväčšou námornou bitkou prvej svetovej vojny a aký bol jej výsledok?

Aká bola situácia na východnom fronte 1917?

Autotest 3

1. Ktoré najkrvavejšie bitky prvej svetovej vojny poznáte, čo bolo ich prvotným cieľom a aký bol ich výsledok?
2. Vysvetlite Brusilovovu ofenzívu a aký mala výsledok?
3. Vysvetlite prečo sa zhoršili vzťahy USA a Nemecka (1915)?
4. Opíšte najväčšiu námornú bitku prvej svetovej vojny a jej dôsledok.
5. Ktoré dve udalosti výrazne zasiahli do priebehu vojny v roku 1917? Akým spôsobom?
6. Aké boli príčiny vstupu USA do vojny?
7. Ktoré územia Rusi stratili brest-litovským mierom?
8. Aký význam mala druhá bitka na Marne pre priebeh prvej svetovej vojny?

7. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min.)

Hodnotenie hodiny vychádzalo z reflexie samotných žiakov. Hodina prebehla viac-menej podľa plánu. Výstupy žiakov neboli vždy podľa očakávania, ale žiaci nie sú zvyknutí na takýto druh práce, niekomu viac vyhovuje informácie prijímať od druhého, ako ich vyhľadávať, niektorí žiaci nevedia, čo je dôležité a čo nie a každý považuje za dôležité niečo iné. V podstate sme s tým rátali, preto sme hodinu sprevádzali PowerPointovou prezentáciou a žiakom sme pripravili poznámky.

Čo sa týka hodnotenia hodiny žiakov, názory boli rozdielne. Niektorí si hodinu chválili, ako niečo iné a vytrhnuté zo stereotypu, zatiaľ čo iní tvrdili, že im viac vyhovoval predošlý typ hodiny (prezentácia, výklad, rozhovor), pretože viac vnímali učivo a tým sa viac naučili. Sami tvrdili, že by pravdepodobne priebežný test dopadol horšie.

Musíme tiež podotknúť, že pri frontálnej fixácii učiva sa na otázky hlásili tí, ktorí ich mali spracované počas hodiny. Stalo sa, že ostatní nevedeli presne odpovedať. Neznamená to však, že by sme týmto typom hodiny neuspeli. Tých, čo neodpovedali presne na otázku nebolo až tak veľa a máme pocit, že ani tých, ktorí kritizovali hodinu. Považujeme takúto hodinu za prínosnú, žiaci si len musia zvyknúť na samostatnú prácu, vyhľadávanie informácií, ich abstrahovanie a počúvanie druhých. Z hľadiska nášho experimentu sme dodržali všetko, čo je potrebné a fakt, že priebežný test bol daný na doma nie je chybou, ale súčasťou metodiky dokonalého osvojovania učiva (ako napr. korektívne štúdium na doma).

3.4.4 Vyučovacia hodina 4

ŠTUDIJNÝ ODBOR: gymnázium

VYUČOVACÍ PREDMET: dejepis

ROČNÍK: tretí

TRIEDA: 3. B

OBSAHOVÝ ŠTANDARD:

- a) **Tematický celok:** Prvá svetová vojna
- b) **Téma vyučovacej hodiny:** Koniec vojny a dôsledky vojny
- c) **Pojmy:** Karol I., Andrásyho nóta, 14 bodov prezidenta Wilsona, koniec prvej svetovej vojny, sociálny a nacionálny radikalizmus, zmeny na mape Európy, rast vplyvu USA

TYP VYUČOVACEJ HODINY: hodina výkladu a osvojovania nových vedomostí

MATERIÁLNO-DIDAKTICKÉ POMÔCKY: príprava, učebnica pre tretí ročník gymnázií – svetové dejiny, dejepisný atlas, historický prameň - 14 bodov prezidenta Wilsona, prezentácia PowerPoint, počítač, USB s pripravenými materiálmi, dataprojektor, písacie potreby, pripravené poznámky pre žiakov, autotest 4

VÝCHOVNO-VZDELÁVACIE CIELE:

1. Kognitívne ciele:

- Opísať konečnú fázu vojny.
- Opísať snahy R-U o ukončenie vojny separátnym mierom.
- Analyzovať historický dokument - 14 bodov prezidenta Wilsona.
- Preveriť dôležité dátumy spojené s ukončením vojny.
- Opísať sociálny a nacionálny radikalizmus ako dôsledky vojny.
- Zhrnúť dôsledky vojny - sociálny a nacionálny radikalizmus, vzostup USA, zmeny na mape Európy, počet obetí.

2. Afektívne ciele:

- Uvedomiť si hrôzy vojny.
- Chápať aké dôsledky môže spôsobiť akákoľvek vojna.

3. Psychomotorické ciele

- Pracovať s dejepisnou mapou – zmeny na mape Európy po 1918.
- Dokázať pracovať s dataprojektorom a PC.

VÝKONOVÝ ŠTANDARD:

- Opísať konečné boje a diplomaciu pred koncom vojny,
- povedať dátum ukončenia vojny,
- dokázať analyzovať dôsledky prvej svetovej vojny,
- spoznať zmeny na mape Európy po 1918 a vedieť ich ukázať.

VYUČOVACIE METÓDY A FORMY: Výklad, riadený rozhovor, práca s historickým prameňom, práca s mapou, samostatná práca, skupinová práca, prezentácia PowerPoint, motivačný rozhovor, práca s IKT technikou.

ŠTRUKTÚRA VYUČOVACEJ HODINY:

1. *Organizačná časť (2 min.)*

Cieľ tejto časti je zistiť prítomnosť žiakov na vyučovaní a všeobecnú pripravenosť žiakov na vyučovací proces (pomôcky) a spustenie potrebných didaktických pomôcok.

2. *Oznámenie cieľa vyučovacej hodiny (2 min.)*

Učiteľ oboznámi žiakov s cieľom vyučovacej hodiny: „Opísať konečnú fázu vojny, ukončenie vojny a dôsledky vojny.“ Žiakom sme tiež oznámili, že budú okrem iného pracovať s historickým prameňom a analyzovať ho.

3. *Preverovanie vedomostí z predchádzajúcej hodiny (5 min.)*

V tejto časti sme sa opýtali žiakov, ako zvládli autotest, ktorý mali za domácu úlohu. Žiaci odpovedali kladne, tak sme otázky testu frontálne preskúšali. Výsledok bol pozitívny a takmer každý žiak sa hlásil odpovedať. Vyvolali sme aj tých, ktorí sa nehlásili, a aj oni odpovedali správne. Traja žiaci nevedeli odpovedať na dané otázky, dvaja z nich na predošlej hodine chýbali.

4. *Motivácia a aktualizácia učiva (4 min.)*

Pri motivačnej časti sme použili otázku: *Aký pocit by ste mali, keby ste zažili skončenie hroznej vojny po štyroch rokoch – ako politik, vojak, obyčajný občan?*“ Odpovedí sa nezúčastnil každý, ale vo všeobecnosti boli vyspelé a podnetné.

5. *Prezentácia nového učiva (20 min.)*

Ako aj na predošlých hodinách aj tu sme z časového a motivačného hľadiska použili PowerPointovu prezentáciu. Ako metódy sme zvolili hlavne výklad spojený s rozhovorom a skupinovú prácu, pri ktorej žiaci pracovali s písomným historickým prameňom.

Túto časť sme začali tematikou iného prístupu nového rakúskeho cisára Karola k vojne a k budúcnosti Rakúsko-Uhorskej monarchie. Potom sme dospeli k tomu, aký vplyv mala tzv.

Andrássyho nóta na postoj národov R-U monarchie a na jej budúcnosť. Žiakov sme sa opýtali: „*Dala sa podľa vás ešte monarchia zachrániť?*“ Odpovede boli väčšinou záporné a žiaci poukazovali najmä na predošlú silnú maďarizáciu. Ďalšia otázka znela: „*Bolo by pre Slovákov lepšie, aby štáty Dohody prijali separátny mier s R-U a nebojovali až do víťazného konca?*“ Odpovede boli skôr kladné (menšie utrpenie), len jeden žiak poukázal na skutočnosť, že inak by nevznikla ČSR. Dôvodom kladných odpovedí bola pravdepodobne neznalosť budúceho vývoja.

Následne sme prešli na 14 bodov prezidenta Wilsona. Vysvetlili sme, kto to bol W. Wilson, prečo vyhlásil program tzv. 14 bodov ako alternatívu k radikálnym ľavicovo-boľševickým riešeniam, ktoré vtedy boli populárne. K analýze sme pristupovali postupne a žiaci si najprv prečítali úvod. Opýtali sme sa, aký bol hlavný cieľ prezidenta Wilsona a čo týmto cieľom chcel dokázať. Po odpovediach sme žiakom povedali, nech si prečítajú body 1-4 týkajúce sa medzinárodných vzťahov.

Otázky: „*Ako mali byť usporiadané medzinárodné vzťahy?*“
„*Na aké skutočnosti to bola reakcia?*“

Po prečítaní bodu 5 sme sa opýtali:

„*Aký prístup má byť uplatnený voči Rusku – zosadenie boľševickej vlády, alebo ponechanie rozhodnutia na ruskom národe?*“
„*Myslíte si, že prezident Wilson by mal rovnaký názor, aj keby žil dnes?*“

Potom sme žiakom povedali, aby pracovali s atlasom (mapa Európy pred prvou svetovou vojnou) a zisťovali, ktoré štáty mali byť obnovené a ako sa mali meniť hranice štátov. Napokon svoje zistenia prezentovali.

Otázky: „*Aký mal byť osud národov R-U, a teda aj Slovákov?*“
„*Čo malo byť zárukou mierového vývoja v budúcnosti?*“
„*Na akých zásadách stálo vyhlásenie 14 bodov prezidenta Wilsona?*“

Po analýze prameňa sme prešli k výkladu týkajúceho sa konca vojny a jej dôsledkov. Žiaci si prepisovali poznámky z prezentácie, upozornili sme ich na dátum ukončenia vojny a dôležitých dôsledkov prvej svetovej vojny.

6. Fixácia nového učiva /Autotest (10 min.)

Po ukončení prezenčnej časti sme mali dostatok času na vypracovanie autotestu. V kontrolnej triede prebehla fixácia frontálne a žiaci pri nej odpovedali nie vždy správne a nie všetci sa zapojili do tohto procesu. Jednoznačne sa ukázalo, že metóda dokonalého osvojenia učiva a s ňou súvisiace autotesty spĺňa svoj účel a to minimálne tým, že všetci žiaci sú zapojení do frontálnej fixácie nového učiva.

Žiaci mali na vypracovanie 5 minút, my sme zatiaľ napísali na zadné krídlo tabule odpovede. Po napísaní si žiaci vymenili testy a opravili.

Autotest 4

1. Ktorý cisár nastúpil na rakúsky trón po Františkovi Jozefovi a aký mal postoj k vojne?
2. Aká bola reakcia národov R-U na Andrássyho nótu?
3. Napíšte tri zásady na ktorých stálo vyhlásenie 14 bodov prezidenta Wilsona.

4. Čo to bola neobmedzená ponorková vojna, kto ju vyhlásil a aký mala dôsledok?
5. Napíšte dátum – koniec prvej svetovej vojny! Kto a kde podpísal kapituláciu?
6. Napíšte politické a sociálne dôsledky prvej svetovej vojny?
7. Aký je približný počet obetí prvej svetovej vojny?

7. Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver (2 min.)

Žiakov sme sa opýtali, ako dopadli testy a odpovede boli, že všetky, až na dva-tri, dopadli úplne správne. Nezistovali sme, či to bola pravda. Opýtali sme sa, či boli spokojní s hodinou, a či sa veľa naučili a odpovede boli kladné. Žiaci zhodnotili hodinu na výbornú.

3.4.5 Postupy pri ďalších vyučovacích hodinách

V rámci vyučovacieho procesu sme aplikovali viac vyučovacích hodín, aby sme mali celý modul odučený pomocou koncepcie dokonalého osvojenia učiva. Hodiny boli odučené podobným spôsobom, to znamená ako metódy a formy boli použité hlavne výklad, rozhovor, práca s PowerPointovou prezentáciou, učebnicou, PC, internetom, historickým prameňom – propagačný plagát, samostatná, či skupinová práca pri analýze ukážky literárneho diela, či vyhľadávaní a prezentovaní nových typov zbraní. Vždy sme sa snažili poukázať na to, čo je pre nich dôležité vedieť a počas prezenčnej časti sme kládli podobné otázky, ktoré boli aj na autotestoch a na postteste.

Vždy sme sa snažili rozvíjať aj afektívne ciele, či aktualizovať učivo: „*Má politická propaganda miesto aj dnes?*“, „*Akú úlohu zohrávajú médiá dnes?*“, rozvíjať u žiakov na analytické myslenie: „*Aké dôsledky mala Versaillská zmluva na postavenie Nemecka?*“, či syntetické myslenie: „*Aký charakter mali nové zbrane použité v prvej svetovej vojne?*“. Teda sme nerozvíjali len vedomostnú stránku žiaka kvôli zvládnutiu posttestu.

Hodiny v experimentálnej triede mali rýchlejší spád, ľahšie sa dalo nadviazať na predošlé učivo a to aj spreď viac hodín a ľahšie sa rozvíjal rozhovor. Na každej hodine bol daný aj autotest (len autotest 7 bol daný na prácu doma, pretože ostalo málo času a test bol dlhší), ktorý pravdepodobne dopadol vždy výborne (podľa žiakov). Dané testy si žiaci mohli nechať, najmä kvôli opakovaniu doma.

3.5 Posttest

Súčasťou koncepcie systém dokonalého osvojenia učiva je aj posttest, ktorý ukáže žiakom aké vedomosti dosiahli a čo si ešte majú doplniť. Zároveň je aj reflexiou učiteľa ako poskytol žiakom vedomosti daného modulu. Posttest sa píše na konci každého modulu a ak žiak si neosvojil učivo na úrovni výkonovej normy (v našom prípade 80% - 90 %) dostane pomoc vo forme korektívneho vyučovania a test opakuje až dovtedy, kým nedosiahne tento stupeň.

V našom experimente sme experimentálnej triede dali vypracovať posttest, a kontrolnej triede ten istý test ako diagnostický test uzatvárajúci tematický celok. V kontrolnej triede bol test známokovaný bez možnosti opravy.

Po rokovaní s riaditeľom školy nám bolo umožnené písať test na dvoch vyučovacích hodinách kvôli jeho rozsiahlosti. Pri zostavovaní testu sme zvolili otázky otvorené, aby boli skúmané reálne vedomosti žiakov a aby sme sa vyhli tipovaniu odpovedí. Test bol zostavený tak, aby spĺňal tri kritéria – validita, reliabilita a praktickosť.

POSTTEST

1. V ktorom roku vznikla Dohoda, ktoré štáty ju tvorili ?
2. Uveďte presný dátum – sarajevský atentát !
3. Napíšte dva dôsledky Versaillského systému !
4. Kto to bol Tirpitz ? O ktorý zákon sa zaslúžil?
5. Priradte k dátumom udalosti- 28.7.1914, 3.8.1914 !
6. Prečo vstúpili do vojny USA ?
7. Uveďte dátum - pád cárizmu v Rusku !
8. Ktoré štáty tvorili Radu piatich na konferencii v Paríži ?
9. Kde boli po prvýkrát použité v boji tanky ?
10. V ktorom roku vznikol Trojspolok , ktoré štáty ho tvorili ?
11. Uveďte presný dátum – vypuknutie 1.svetovej vojny !
12. Charakterizujte jednou vetou osobnosti – Hindenburg , Brusilov !
13. Uveďte presný dátum – kapitulácia Nemecka a Rakúsko –Uhorska !
14. Kde sa konala najväčšia námorná bitka 1. svetovej vojny ?
15. Ako sa nazývala posledná veľká ofenzíva Nemcov na západnom fronte ?
16. Uveďte dátum – podpísanie brestlitovského mieru!
17. V ktorom roku a kto podpísal srdečnú dohodu?
18. Uveďte zámienku prvej svetovej vojny!
19. Aké záujmy mali Nemecko a Rakúsko – Uhorsko pred prvou svetovou vojnou?
20. Uveďte miesta dvoch najvýznamnejších bitiek na východnom fronte v roku 1914!
21. Uveďte presný dátum kapitulácie Nemecka a Osmanskej ríše!
22. Uveďte bezprostrednú príčinu prvej svetovej vojny!
23. Aké záujmy mali Veľká Británia a Francúzsko pred prvou svetovou vojnou?
24. Opíšte stratégiu Schlieffenov – Moltkeho plánu! Ktorá bitka znamenala koniec nádejí na tento plán?
25. V ktorom roku bol v boji prvý krát použitý bojový plyn?
26. Ktoré dve udalosti na východnom fronte 1917 zasiahli do priebehu vojny?
27. Ako sa volal najvyšší orgán mierovej konferencie v Paríži?
28. Kto vypracoval projekt Spoločnosti národov, v ktorom roku začala svoju činnosť?
29. Aké územia stratili Rakúsko a Maďarsko v prospech vzniknutého ČSR na mierovej konferencii?
30. V ktorej bitke v roku 1918 prebrali vojská Dohody definitívne iniciatívu?
31. Kto to bol Nedeljka Čabrinovič?
32. Vysvetlite pojmy – zákopová vojna, blitzkrieg!
33. Charakterizujte jednou vetou osobnosti – Moltke, Kerenskij!
34. Uveďte presný dátum – začiatok Parížskej mierovej konferencie!
35. Priradte k udalostiam rok – potopenie Lusitanie, bitka pri Skagerraku!!
36. Členom akej organizácie bol Gavrilo Princip?
37. Uveďte miesta dvoch najkrvavejších bitiek prvej svetovej vojny!
38. Vysvetlite prečo bol začiatok Parížskej mierovej konferencie 18.1.1919?
39. Priradte k dátumu udalosť – 28.6.1914, 1.8.1914!
40. S ktorými porazenými štátmi boli podpísané zmluvy na konferencii v Paríži?

3.6 Korektívne vyučovanie

Deväť žiakov z experimentálnej triedy malo možnosť korektívneho učenia, pretože nedosiahli výkonovú normu. Tí, čo výkonovú normu zvládli sa venovali rozširujúcemu

vyučovaniu (práca s internetom): spracovať si históriu cintorína R-U vojakov z prvej svetovej vojny v Prešove.

Korektívne vyučovanie prebiehalo spolu s učiteľom spôsobom precvičovania a kladenia otázok. Postupovali sme chronologickým spôsobom učivom z prvej svetovej vojny s dôrazom na oblasti, kde žiaci urobili v postteste najviac chýb. Na princípe „ak si zlyhal v tejto otázke, musíš sa pozrieť na učivo....“ bol sprievodcom korektívneho učenia pre žiakov ich vlastný test. Korektívna práca, ktorá nebola dokončená na hodine, bola následne zadaná ako domáca úloha.

3.7 Vyhodnotenie overovanej koncepcie

Žiaci experimentálnej a kontrolnej triedy písali na záver modulu dotazník. Dotazník v oboch triedach bol rovnaký, žiaci ho písali rovnaký čas. Potvrdil sa nám predpoklad, že aplikovaná koncepcia dokonalého osvojenia učiva podstatne ovplyvnila vedomosti žiakov v experimentálnej triede, javí sa ako vhodná forma výučby tam, kde sa kladie väčší dôraz na získavanie vedomostí.

Pri aplikácii tejto koncepcie je potrebné mať viac času. Dôležitá je osobnosť učiteľa. Vzťah k dejepisu narástol viac v experimentálnej triede, pravdepodobne ako dôsledok zlepšenia výsledkov a poznania, že sa dá zvládnuť učivo dejepisu na tu najlepšiu známku. Ukázalo sa, že výučba koncepciou dokonalého osvojenia učiva je kvalitnejšia ako tradičná. Aj napriek tomu, že sme v oboch triedach použili rovnaké vyučovacie metódy a formy, v experimentálnej triede sme zaznamenali výrazný nárast vedomostí a tým aj žiackeho úspechu. Nakoniec všetci žiaci dosiahli výkonovú normu, čo bolo naším cieľom.

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo využiť v praxi koncepciu dokonalého osvojenia učiva, aby si žiaci z učiva, ktoré preberajú osvojili čo najviac poznatkov a ponúknú metodiku na jeho zvládnutie. Dokonalé osvojenie učiva sa javí ako koncepcia, ktorá sa bez väčších problémov dá aplikovať na pomery slovenského školstva.

Do budúca sa otvára priestor na skúmanie miery rozvoja jednotlivých kognitívnych funkcií pri aplikácii dokonalého osvojenia učiva. Význam takto realizovanej koncepcie vidíme v samotnom uplatnení úloh rozvíjajúcich vyššie kognitívne úrovne v súčinnosti so stanovenými cieľmi.

Zároveň zvýšenie učebného výkonu u každého žiaka v triede vnímame pozitívne nielen smerom k výkonu triedy ako celku, ale i jednotlivým žiakom, pre ktorých pocit úspechu môže byť významným motivačným prvkom pre budúce školské vzdelávacie programy.

Odporúčame aplikovanú koncepciu využívať aj v ďalších tematických celkoch a aj v iných ročníkoch, napriek tomu, že pre učiteľa je to náročné na jeho prípravu a čas. Nie je nič krajšie, ako vidieť svojich žiakov pri ich pocite vlastného úspechu – radosti z dosiahnutých výsledkov.

V závere by sme chceli povedať, že ak táto práca dá podnet učiteľom zamyslieť nad skvalitnením svojej pedagogickej praxe a vyskúšať si novú koncepciu dokonalého osvojenia učiva, splnila náš cieľ. Zostáva na učiteľovi ako ju prispôbi svojmu predmetu a téme výučby. Ani jedna koncepcia nie je totiž účinná, ak sa pri jej realizácii neuplatní tvorivý prístup učiteľa.

ZOZNAM BIBLOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Bloom, B. S. 1976. Human Characteristics and the School Learning. NY: McGraw-Hill
2. Bartlová, A., Letz, R. 2005. Dejepis – národné dejiny pre 3. ročník gymnázií. Polygraf Print, spol. s.r.o., Prešov. Prešov. 2005. ISBN 80-10-00031-0
3. Biermann, K., Hanus, F. 1993. Kronika ľudstva. Fortuna Print, spol. s.r.o. Bratislava. 1993. ISBN 80-7153-075-1
4. Block, J. 1974. Mastery learning: theory and practice. NY: Holt, Rinehart&Winston
5. Bloom, B. S. 1981. All Our Children Learning. NY: McGraw-Hill
6. Gavora, P., Mareš, J. 1998. Anglicko – slovenský pedagogický slovník. IRIS. Bratislava. 1998. ISBN 80-88778-74-3
7. Grofčíková, S. 2005. Diferencovaný prístup v psychodidaktickej koncepcii mastery learning. In PERHÁCS, J. Multidimenzionálne aspekty výchovy a vzdelávania. PF UKF v Nitre. Nitra. 2005. ISBN 80-8050-893-3
8. Gurňák, D. 2006. Štáty v premenách storočí. Magnus Press a.s. Bratislava. 2006. ISBN 80-89080-47-2
9. Határ, C a kol. 2011. Vybrané kapitoly z didaktiky pedagogiky a sociálnej pedagogiky. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Nitra. 2011. ISBN 978-80-8094-857-3
10. Kamenický, M. a kol. 1997. Lexikón svetových dejín. Media – Trade, spol. s.r.o. – SPN. Bratislava. 1997. ISBN 80-08-02479-8
11. Kodajová, D., Tonková, M. 2006. Dejepis – svetové dejiny pre 3. ročník gymnázií. SPN – Mladé letá, s.r.o. Bratislava. 2006. ISBN 80-10-00392-1
12. Laktič, E. a kol. 2005. Výber historických dokumentov k svetovým dejinám pre štvorročné a osemročné gymnázia. Metodicko-pedagogické centrum v Prešove. Prešov. 2005
13. Petlák, E. 2004. Všeobecná didaktika. IRIS. Bratislava. 2004. ISBN 80-89018-64-5
14. Petlák, E., Juszczuk, S. 2004. Diferenciácia vyučovania a súvislosti. PF UKF. Nitra. 2004. ISBN 80-8050-743-0
15. Petrasová, A. 2003. Využitie stratégie EUR ako prostriedku eliminácie funkčnej negramotnosti romských žiakov. Metodicko-pedagogické centrum v Prešove. Prešov. 2003. ISBN 80-8045-307-1
16. Petty, G. 2004. Moderní vyučování. Portál. Praha. 2004. ISBN 80-7178-978-X

17. Průcha, J. 2001. Alternatívni školy a inovace ve vzdělávání. Portál s.r.o. Praha. 2001. ISBN 80-7178-584-9
18. Průcha, J. 2002. Moderní pedagogika. Portál. Praha. 2002. ISBN 80-7178-631-4
19. Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. 1995. Pedagogický slovník. Portál. Praha. 1995. ISBN 80-7178-029-4
20. Švec, Š. 2002. Základné pojmy v pedagogike a andragogike. Iris. Bratislava. 2002. ISBN 80-89018-31-9
21. Turek, I. 2010. Didaktika. Iura Edition, spol. s.r.o. Bratislava. 2010. ISBN 978-80-8078-322-8
22. Turek, I. 1997. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Metodické centrum v Bratislave. Bratislava. 1997. ISBN 80-88796-49-0
23. Vasil'ová, D. 2010. Vyučovacia hodina dejepisu a jej štruktúra. In: Dejiny 2/2010. Inštitút histórie FF PU v Prešove. Prešov. 2010
24. Zelina, M. 2000. Alternatívne školstvo. Iris. Bratislava. 2000. ISBN 80-88778-98-0
25. Zelina, M. 1996. Aktivizácia a motivácia žiakov na vyučovaní. MC Prešov. Prešov. 1996. ISBN 80-8045-042-0
26. Zelina, M., Zelinová, M. 1997. Tvorivý učiteľ. MC Bratislava. Bratislava. 1997. ISBN 80-7164-192-8
27. Zelinová, M. 2004. Výchova človeka pre nové milénium: teória a prax tvorivo-humanistickej výchovy. 1.vyd. Rokus. Prešov. 2004. ISBN 80-89055-48-6

ZOZNAM OBRAZOVÝCH ZDROJOV

1. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:WW1_TitlePicture_For_Wikipedia_Article.jpg>
2. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Map_Europe_alliances_1914-en.svg>
3. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Austria_Hungary_ethnic.svg>.
4. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:King_George_V_1911_color-crop.jpg>.
5. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:King_George_V_1911_color-crop.jpg>.
6. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_183-R43302,_Kaiser_Wilhelm_II._und_Zar_Nikolaus_II..jpg>.
7. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Archduke_Franz_with_his_wife.jpg>.
8. <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Gavrilloprincip.jpg>>.
9. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Franz_Ferdinand_d%27Este,_Erzherzog.jpg>.

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 - Príčiny prvej svetovej vojny (v elektronickej podobe - ppt.)

Príloha 2 - 14 bodov prezidenta USA Wilsona

PRÍLOHA 1 - Príčiny prvej svetovej vojny (v elektronickej podobe CD nosič - ppt.)

(1)Prvá svetová vojna_prezent - kópia [Režim kompatibility] - Microsoft PowerPoint

Domov Vložiť Návrh Animácie Prezentácia Posúdiť Zobrazíť

1 Príčiny prvej svetovej vojny

2 **OBSAH**

- 1. Vznik politických blokov a ich vzťahy
- 2. Vojenský záujem veľmocí v Európe
- 3. Ekonomická situácia v Európe
- 4. Zároveň a nacionalizmus
- 5. Sarajevský atentát - záblesk vojny

3 **VOJENSKO-POLITICKÉ BLOKY V EURÓPE PRED I. SV. VOJNOU**

CESTNÉ NEBOCHVŔI - TRUPČIAK

1812 - PRVÝ VEĽKÝ RUSKO-CESTNÝ VOJNA
1812 - TRUPČIAK ČIARILY FRANCÚZOV
1815 - FRANCOUZSKÝ OVEZVŔAŽIE V PAZBUDĽE FR. - NEM. VOJNY

POVŔKA

1815 - FRANCOUZSKÝ RUSKO
1814 - FRANCOUZSKO A VEĽKÁ BRITÁNIA - JEDNOZNAČNÁ DOHODA
1815 - DOHODA MEDZI VEĽKOU BRITÁNIOU A RUSKOM

4

5 **VEJMOECNSKÉ ZAJEMY CENTRÁLNYCH MOCSNOSTI**

NEHEDICIA

- mala vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- mala vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- mala vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

RAKUSKO-MAJKOVSKÝ PŔA

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

6

7 **VEJMOECNSKÉ ZAJEMY VEĽKÁ BRITÁNIA (V)**

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

8 **JURAJ IV. BRITÁNSKY KRÁľ**

9 **FRANCÚZSKO**

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

RUSSKO

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

TALIANSKO

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

10 **Prvá svetová vojna - Sarajevský atentát**

11 **ZBROJENIE ANACIONALIZMUS**

VEJMOECNSKÉ ZAJEMY V SRBII

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

NACIONALISTICKÁ PROVOZOVANIE

- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"
- vplyv na "VEJMOECNSKÉ ZAJEMY"

12 **SARAJEVSKÝ ATENTÁT - ZÁBLESK VOJNY**

- 28. 6. 1914 - atentát na kráľovnu O. Rakúsku
- 28. 6. 1914 - atentát na kráľovnu O. Rakúsku
- 28. 6. 1914 - atentát na kráľovnu O. Rakúsku

13

14

Radenie snímok "Papír" Slovenčina (Slovensko) 66% SK 15:39

PRÍLOHA 2 – 14 bodov prezidenta USA Wilsona

ŠTRNÁSTĽ BODOV PREZIDENTA USA WILSONA Z 8. JANUÁRA 1918

To, o čo v tejto vojne žiadame, nie sú teda v žiadnom prípade naše vlastné požiadavky. Chceme, aby na svete bolo možné vhodne a bezpečne žiť, najmä, aby v ňom bolo bezpečne pre každý mierumilovný národ, ktorý, ako aj my sami, chce žiť svojím vlastným životom, rozhodovať o svojich vlastných inštitúciách, byť si istý spravodlivosťou a slušným zaobchádzaním zo strany ostatných národov sveta proti násiliu a sebeckému útoku. Všetky národy sveta participujú na tomto záujme, a my sami jasne vidíme, že ak nebude zabezpečená spravodlivosť druhým, nebude zabezpečená ani nám. Preto je program svetového mieru naším programom

a tento jediný možný program sa nám javí takto:

I. Otvorené mierové zmluvy, otvorene dohodnuté, po ktorých nebudú nasledovať žiadne tajné medzinárodné dohody, diplomacia bude naopak rokovať vždy úprimne a pred zrakom verejnosti.

II. Úplná sloboda plavby na moriach, mimo územných vôd, či v mieri alebo počas vojny, s výnimkou úplného alebo čiastočného uzavretia morí medzinárodným rozhodnutím za účelom uplatnenia medzinárodných zmlúv.

III. Odstránenie, ak možnosť dovoľuje, všetkých hospodárskych prekážok a zavedenie rovnosti obchodných podmienok medzi všetkými národmi súhlasiacimi s mierom a združenými na jeho udržanie.

IV. Vhodné záruky, že štátne zbrojenie bude obmedzené na najnižšiu mieru, zodpovedajúcu domácej bezpečnosti.

V. Slobodná, úprimná a úplne nestranná úprava všetkých koloniálnych nárokov, opierajúca sa o prísne dodržanie zásady, že v riešení všetkých takýchto otázok zvrchovanosti musia záujmy príslušného obyvateľstva mať rovnakú váhu ako spravodlivé požiadavky vlády, ktorej nárok má byť určený.

VI. Úplné stiahnutie sa z ruského územia a usporiadanie všetkých otázok týkajúcich sa Ruska spôsobom, ktorý zaručí najlepšiu a najľahšiu spoluprácu ostatných národov sveta na to, aby Rusko získalo voľnú možnosť nerušene rozhodovať o svojom vlastnom politickom vývoji a o svojej štátnej politike, a ktorý mu zabezpečí úprimné uvítanie v spoločnosti slobodných národov s takým štátnym zriadením, aké si samo zvolí ...

VII. Belgicko, ako celý svet uzná, musí byť obnovené ...

VIII. Celé francúzske územie nech bude oslobodené a jeho obsadené časti obnovené. Krivda spáchaná na Francúzsku Pruskom roku 1871 vo veci Alsaska a Lotrinska ... nech bude napravená, aby mier bol opäť v záujme všetkých zabezpečený.

IX. Úprava talianskych hraníc nech bude uskutočnená podľa jasne zrejmých národnostných hraníc.

X. Národom Rakúsko - Uhorska, ktoré si želáme zachovať a zaručiť mu miesto medzi štátmi, nech bude poskytnutá najvoľnejšia možnosť autonómneho vývoja.

XI. Rumunsko, Srbsko, Čierna Hora nech budú vojensky vyprázdnené, obsadené územia obnovené. V Srbsku poskytnutý slobodný a bezpečný prístup k moru, a vzájomné styky jednotlivých balkánskych krajín upravené priateľskou dohodou podľa historických hraníc, príslušnosti a národnosti ...

XII. Tureckým častiam dnešnej Osmanskej ríše nech bude zabezpečená zvrchovanosť, avšak ostatným národnostiam, ktoré sú dnes pod tureckou nadvládou, nech bude zabezpečené nevyhnutné zaistenie života a úplne nerušená možnosť

autonómneho vývoja. Dardanely nech budú trvalo otvorené pre slobodný prejazd lodí a obchodu všetkých národov pod medzinárodnými zárukami.

XIII. Nech bude zriadený nezávislý poľský štát, obsahujúci územie, obsadené nesporne poľským obyvateľstvom ... a jeho politická a hospodárska nezávislosť i územná celistvosť zaručená medzinárodnou zmluvou.

XIV. Musí byť utvorené všeobecné združenie národov podľa výslovných zmlúv, vedúcich k poskytnutiu vzájomných záruk politickej nezávislosti a územnej celistvosti veľkých, rovnako ako aj malých štátov ...